

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **G. C.**, zast. Mgr. Alexandrem Vaškevičem, advokátem, se sídlem Plzeň, Františkánská 7, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Praha 7, Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 11. 4. 2005, č. j. 56 Az 130/2004 – 26,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného správního orgánu ze dne 1. 11. 2004, č. j. OAM-686/LE-PA03-PA03-2004 byla zamítnuta žádost žalobce o udělení azylu jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona č. 325/1999 Sb. o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákona o azylu). V odůvodnění rozhodnutí správní orgán uvedl, že na základě výpovědi žadatele a studiem jeho cestovního dokladu bylo zjištěno, že jmenovaný vstoupil na území České republiky legálně dne 25. 1. 2003 a od té doby zde pobýval nepřetržitě. Po svém zadržení bez dokladů byl pro realizaci správního vyhoštění z území České republiky, umístěn v Zařízení pro zajištění cizinců v Poštorné, a teprve následně podal žádost o udělení azylu. Na území České republiky měl žadatel možnost se svobodně pohybovat a tedy i vejít do kontaktu se zástupci státních orgánů České republiky, čehož nevyužil, protože podle svého tvrzení byl zaneprázdněn prací v čínské restauraci, takže neměl čas. Skutečnosti, které uváděl jako důvod svého odchodu z vlasti, mu byly známy již při příchodu do České republiky a v podání žádosti o azyl v České republice mu nebránily žádné objektivní okolnosti. Správní

orgán považoval za prokázané, že žadatel podal žádost o udělení azylu s cílem legalizovat si zde svůj pobyt a vyhnout se tak hrozícímu vyhoštění, ačkoliv mohl požádat o udělení azylu dříve. Dospěl tedy k závěru, že jsou splněny podmínky ustanovení § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, a proto jeho žádost byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, v níž uvedl, že je občanem Čínské republiky, ze které vycestoval v lednu roku 2003, protože v jeho zemi nejsou dodržována lidská práva. O azyl v první době po přiletu nepožádal s ohledem na skutečnost, že neměl nejmenší povědomí o tom, jak se taková věc dělá. Neumí česky ani anglicky, domluví se pouze v čínštině, a proto po svém přiletu vyhledal přátele ze své země, u kterých pobýval. Těmito mu bylo sděleno, že mu pomohou žádost o udělení azylu vyřídit s tím, že znají situaci v Čínské lidové republice a je jim známo i to, že vůči jeho osobě byla v minulosti vážně porušována lidská práva a že nelze zaručit, že pokud se vrátí, nebude se tato situace opakovat. Celá záležitost s podáním žádosti se poněkud opozdila, poté mu skončilo povolení k pobytu na území ČR a byl zajištěn cizineckou policií. Vyslovil názor, že svou situaci v ČR vylíčil natolik podrobně, že k této měl správní orgán přihlédnout bez ohledu na skutečnost, že žádost o azyl nepodal ihned po svém příjezdu do ČR. Dovolával se toho, že napadeným rozhodnutím správního orgánu došlo k porušení ustanovení § 3 odst. 4 správního řádu, podle něhož je třeba vycházet ze spolehlivě zjištěného stavu věci. Navrhoval, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno a věc byla vrácena správnímu orgánu k dalšímu řízení.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 11. 4. 2005, č. j. 56 Az 130/2004 – 26 žalobu zamítl a rozhodl dále, že žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu správního spisu. Ztotožnil se zcela s právním posouzením věci správním orgánem a konstatoval, že správní orgán postupoval správně, pokud v případě stěžovatele shledal naplnění podmínek ustanovení § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu. Konstatoval, že důvody pro udělení azylu jsou v zákoně taxativně a přesně vymezeny a žalobcem uvedené důvody vycestování z Číny tomuto ustanovení neodpovídají. Žalobce ve své vlasti neměl žádné problémy se státními orgány, policií, soudy či jinými státními institucemi, ve své vlasti nebyl pronásledován či diskriminován z důvodu svých názorů. Žalobce pouze uvedl, že po propuštění z výkonu trestu, kam byl umístěn pro obecnou trestnou činnost, se těžko uživil, a proto Čínu opustil. Naplnění ustanovení § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu je proto třeba považovat za odůvodněné, a zamítnutí žádosti o azyl jako odpovídající zákonu. Soud dále souhlasil s právním názorem správního orgánu i v tom směru, že v dané věci nebylo třeba se zabývat výrokem podle § 91 zákona o azylu, tedy překážkou vycestování, protože nebylo rozhodnuto o udělení nebo odnětí azylu, ale bylo rozhodnuto o tom, že se žádost stěžovatele zamítá. Soud dospěl k závěru, že žaloba není důvodná, a proto ji podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal včas kasační stížnost žalobce (dále též jen stěžovatel), a to z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b), d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen s. ř. s.). Namítal, že krajský soud, stejně jako žalovaný, nesprávným způsobem posoudil právní otázku, a sice, zda je možno na případ žalobce vztáhnout ustanovení § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, tedy že žádost o udělení azylu žalobce byla podána zjevně nedůvodně. Poukazoval na to, že se ve své domovské zemi doslal do finančních potíží, nebyl schopen zajistit legálním způsobem prostředky pro svou obživu. Pokud požádal o zajištění zaměstnání či sociálních dávek, byl státními orgány odmítnut. Z tohoto důvodu mu nezbylo, než vycestovat ze země a požádat o azyl. Vyslovil přesvědčení, že právě s ohledem na shora uvedené je dán důvod k udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu,

neboť patří do sociální skupiny nezaměstnaných, kteří nemají žádné hmotné zabezpečení a domovský stát tuto situaci toleruje, resp. sám tuto situaci podporuje. Upozornil dále na čl. 65 metodologické příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka s tím, že tam, kde místní obyvatelstvo páchá diskriminační či jinak postihující činy, mohou být tyto považovány za pronásledování, pokud je orgány vědomě tolerují nebo odmítají, či nejsou schopny zajistit účinnou ochranu. Dále namítl, že žalovaný nedostatečným způsobem provedl dokazování a na základě takto zjištěného skutkového stavu nebylo možno ve správním řízení o udělení azylu spravedlivě rozhodnout. Žalovaný zcela nerespektoval situaci žalobce, že jako účastník azylového řízení má jen velmi omezené možnosti pro zajištění důkazů o perzekuci v domovské zemi, když krajský soud tuto skutečnost ponechal zcela bez povšimnutí. Uvedl dále, že krajský soud nesprávným způsobem posoudil právní otázku, zda správní řízení, předcházející podání žaloby, netrpělo procesní vadou. Vyslovil přesvědčení, že i v tomto případě je krajský soud povinen přezkoumat napadené rozhodnutí a správní řízení předcházející z hlediska dodržení procesních předpisů. Podle žalobce se žalovaný dopustil porušení správního řádu minimálně tím, že nedostatečným způsobem provedl dokazování ve věci. Rozhodnutí žalovaného pak neodpovídá ustanovení § 47 odst. 3 správního řádu, když zde uvedené odůvodnění je třeba považovat za nedostatečné. Žalobce dále uvedl, že nesouhlasí se způsobem, jakým se krajský soud vypořádal s tvrzením žalovaného o neexistenci překážek vycestování. Z hlediska skutkového pak soud přehlédl situaci na straně žalobce, neboť žalobce svůj návrat do domovské zemi nepovažuje vzhledem k chybějící ochraně ze strany policie za bezpečný. Při vycestování mu hrozí nebezpečí mučení, nelidského a ponižujícího zacházení. Při zjištění státních orgánů, že žalobce požádal v ČR o azyl, bude podroben perzekuci, resp. administrativní šikaně ze strany policie a dalších státních orgánů. Vyslovil názor, že splňuje zákonné podmínky pro přiznání překážek vycestování podle § 91 zákona o azylu, kterými se žalovaný, ani krajský soud, v odůvodnění svých rozhodnutí vůbec nezabývali. Navrhoval, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu k dalšímu řízení. Současně požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti popřel její oprávněnost, neboť se domníval, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i napadený rozsudek byly vydány v souladu s právními předpisy. K námitkám stěžovatele uvedl, že žádost stěžovatele byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná, neboť o udělení azylu požádal s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění, i když mohl o azyl požádat již dříve. Ani v kasační stížnosti neuvedl žádnou skutečnost, která by prokazovala opak. Pokud se týká vyslovení překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu, správní orgán se vzhledem k právní kvalifikaci překážkou vycestování nezabýval, což je v souladu s ustanovením § 28 citovaného zákona. Navrhoval, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl a kasační stížnosti odkladný účinek nepřiznal.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spise nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, měl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Taková pochybení Nejvyšší správní soud v napadeném rozsudku Krajského soudu v Brně neshledal.

Z obsahu správního spisu, konkrétně ze žádosti o udělení azylu ze dne 14. 10. 2004, bylo zjištěno, že stěžovatel svou vlast opustil dne 24. 1. 2003, protože po návratu z vězení se ocitl bez pomoci státních orgánů. Chtěl by zůstat v ČR, aby zde mohl pracovat a žít jako čínský kuchař. V případě návratu do vlasti se obává toho, že by byl uvězněn za to, že v zahraničí mluvil negativně o čínské státní správě. V protokolu o pohovoru k žádosti o udělení azylu ze dne 25. 10. 2004 tyto údaje stěžovatel blíže rozvedl a uvedl dále, že o azyl žádá z toho důvodu, protože měl pocit, že mu v Číně byla omezena jeho práva. Do roku 1983 pracoval v bance a v tomto roce se popral s jedním člověkem kvůli tomu, že se pokusil znásilnit jeho přítelkyni. Otec tohoto člověka byl vedoucím policejní stanice, nechal ho zatknout a ve stejném roce byl odsouzen na 15 let. Z vězení byl propuštěn po 12-ti letech, avšak nemohl najít poté zaměstnání a příslušné orgány mu neposkytly žádnou pomoc. Od doby svého příjezdu na území ČR, Českou republiku neopustil, od svého příjezdu pracoval v čínské restauraci v Brně jako kuchař. O azyl se rozhodl sice požádat ještě před svým zadržením, ale neměl na to čas, protože byl neustále zaměstnán prací v restauraci. Při svém pobytu v České republice se měl možnost volně pohybovat. Policií byl zadržen dne 24. 9. 2004. V případě návratu do Číny se obává toho, že by se tam neuživil a byl by z něho žebrák, a dále toho, že by mu hrozilo nebezpečí ze strany čínské policie za to, že v České republice požádal o azyl. Ve správním spise se dále nachází rozhodnutí Policie České republiky, oblastního ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie v Brně ze dne 24. 9. 2004, č. j. SCPP-200/BR-OPK4-SV-2004, jímž bylo uloženo stěžovateli správní vyhoštění z území ČR s dobou platnosti na 5 let, tj. do 24. 9. 2009. Z odůvodnění tohoto rozhodnutí vyplývá, že stěžovatel na území ČR přicestoval letecky dne 25. 1. 2003 na platný cestovní doklad a na vízum k pobytu udělené na zastupitelském úřadě České republiky v Pekingu s platností od 16. 1. 2003 do 5. 3. 2005 s dobou pobytu stanovenou na 30 dnů.

Podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu žádost o udělení azylu se zamítne jako zjevně nedůvodná, jestliže žadatel podal žádost o udělení azylu s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny, ačkoliv mohl požádat o udělení azylu dříve.

Na základě zjištěného skutkového stavu věci má Nejvyšší správní soud za prokázané, že stěžovatel od svého příjezdu do podání žádosti o udělení azylu pobýval v České republice rok a 9 měsíců, přičemž pouze 30 dnů na základě platných dokladů. Rovněž má za prokázané,

že o azyl požádal poté, co byl zadržen Policií České republiky jako cizinec bez platných dokladů, a poté, co bylo vydáno rozhodnutí o vyhoštění. Je proto nutno konstatovat, že zjištěný skutkový stav byl jak žalovaným, tak následně krajským soudem správně subsumován pod dikci ustanovení § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu. Stěžovatel měl dostatek času a možností vejít do kontaktu se zástupci státních orgánů České republiky, podání žádosti o azyl mu v dané době nebránilo žádné objektivní okolnosti. Domnívá-li se stěžovatel, že zjištěný skutkový stav mohl vést k jinému závěru, nelze mu přisvědčit.

V této souvislosti nutno poukázat na to, že o azyl je třeba žádat bezprostředně poté, co má k tomu žadatel příležitost, a to nejen z hlediska zeměpisného, ale i časového (shodně též rozsudek NSS ze dne 20. 10. 2005, č. j. 2 Azs 423/2004 – 81). Jakkoliv totiž není v zákoně o azylu stanovena konkrétní lhůta, v níž je po překročení státní hranice potřeba žádat o azyl, podání žádosti za jeden rok a 9 měsíců po vstupu do ČR, přestože v dřívějším podání žádosti o azyl stěžovateli zjevně nic nebránilo, nasvědčuje tomu, že stěžovatel o azyl požádal opravdu až ve snaze legalizovat svůj pobyt v ČR a vyhnout se hrozícímu správnímu vyhoštění. Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 2 Azs 5/2003 (publikováno pod č. 18/2003 Sb. NSS) uvedl, „...cizinec pronásledovaný za uplatňování politických práv a svobod ve své vlastní zemi má o azyl požádat vždy již v první zemi, v níž má reálnou příležitost tento status obdržet nejdříve a v níž budou garantována jeho základní práva a svobody“. Z této logiky také vyplývá, že má takový cizinec požádat o azyl neprodleně poté, co má k tomu příležitost, a to nejen z hlediska zeměpisného, ale i časového. V opačném případě, tedy při podání žádosti o azyl s výrazným časovým odstupem po vstupu na území státu, kde mu může být ochrana formou azylu udělena, lze předpokládat, že důvody podání žádosti se již nemusejí shodovat s důvody odchodu ze země původu, což může cizince z poskytnutí azylu vyloučit podobně jako žádost v jiné než první bezpečné zemi. Tuto logiku ostatně sleduje i zákon o azylu ve svém ustanovení § 16 odst. 1 písm. k). Jinak řečeno, pokud cizinec požádá o azyl proto, že mu hrozí správní vyhoštění, bude jeho žádost zamítnuta jako zjevně nedůvodná, a nebude tak již zkoumáno, zda jsou v jeho případě dány důvody podle § 12 zákona o azylu a jeho případné minulé pronásledování či důvodná obava z něj budou z hlediska žádosti o azyl již procesně nepodstatné. Tak tomu bylo i v posuzovaném stěžovatelově případě, byť ovšem stěžovatel ani důvody podřaditelné pod ustanovení § 12 zákona o azylu netvrdil, jak již ostatně uvedl krajský soud v napadeném rozsudku, s nímž se Nejvyšší správní soud zcela ztotožňuje. Žalovaný tedy mohl stěžovatelovu žádost o azyl zamítnout jako zjevně nedůvodnou či mu nemusel azyl udělit s poukazem na to, že v jeho případě byly dány důvody k zamítnutí pro zjevnou nedůvodnost.

Namítá-li stěžovatel, že je u něho dán důvod k udělení azylu podle ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu, neboť patří do sociální skupiny nezaměstnaných, kteří nemají žádné hmotné zabezpečení a domovský stát tuto situaci toleruje, nelze s jeho tvrzením souhlasit. Tento sociální útvar, tedy sociální skupina nezaměstnaných, není v žádném případě sociální skupinou ve smyslu zákona o azylu. Pod tímto pojmem lze chápat takové společenské uskupení, které je určitelné natolik přesně, aby bylo vůbec způsobilé k pronásledování. Příslušnost k sociální skupině je totiž nutno vnímat jako možnost, na jejímž základě může Česká republika poskytnout ochranu i z jiných důvodů motivujících k pronásledování, než z důvodu rasy, náboženství, národnosti či politického přesvědčení. Takovými důvody jsou typicky příslušnost k sexuálním menšinám, skupinám spojeným s přesvědčením nenáboženské a nepolitické povahy a jiným skupinám, jevícím znak způsobilý k pronásledování, jenž nemusel být zákonodárci v době přijímání zákona o azylu vůbec znám. Důvodem

pro zařazení fenoménu sociální skupiny tudíž nemůže být takový sjednocovací znak, jako je nedostatek hmotných a finančních prostředků.

Za výše uvedené situace pak Nejvyšší správní soud nepřisvědčil ani námitkám stěžovatele, v nichž poukazuje na čl. 65 metodologické příručky procedur a kritérií pro postavení uprchlíka. Jednak uvedenou námitku stěžovatel poprvé uplatňuje až v kasační stížnosti, a jednak prakticky na jeho případ vůbec nedopadá.

Dovolává-li se stěžovatel důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. a krajskému soudu vytýká, že nepřezkoumal napadené rozhodnutí správního orgánu z hlediska dodržení procesních předpisů v řízení, které vydání napadeného rozhodnutí předcházelo, je třeba uvést, že Nejvyšší správní soud taková pochybení v postupu krajského soudu neshledal. Je totiž nutno zdůraznit, že takové námitky stěžovatel v podané žalobě nevzněl, a pokud namítal porušení ustanovení § 3 odst. 4 správního řádu, je třeba konstatovat, že tímto porušením se krajský soud, jak vyplývá z odůvodnění jeho rozsudku, zabýval a dospěl k závěru, že rozhodnutí správního orgánu vycházelo ze spolehlivě zjištěného stavu věci. Namítá-li stěžovatel, že žalovaný se dopustil porušení správního řádu minimálně tím, že nedostatečným způsobem provedl dokazování ve věci a jeho rozhodnutí neodpovídá ustanovení § 47 odst. 3 správního řádu, aniž by konkrétně sdělil, z jakých důvodů tyto námitky uvádí, nelze se k těmto námitkám blíže vyjádřit. Nebylo tedy možno dovodit, jak uváděl stěžovatel, že řízení před správním orgánem trpí vadou, kterou nelze odstranit. Uvedený důvod uplatněný stěžovatelem není podle názoru Nejvyššího správního soudu dán, neboť nebylo zjištěno, že by rozsudek soudu byl nepřezkoumatelný pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů a nebyla zjištěna ani jiná vada v řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé.

Nejvyšší správní soud neshledal důvodné ani tvrzení stěžovatele ohledně jeho nesouhlasu se způsobem, jakým se krajský soud vypořádal s jeho námitkou o neexistenci překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu, neboť zastává názor (ostatně již vyjádřený v napadeném rozhodnutí správního orgánu i v rozsudku soudu), že je-li žádost o azyl zamítnuta, je výrok podle § 91 zákona o azylu výrokem nadbytečným. V tomto směru lze poukázat na ustanovení § 28 zákona o azylu, podle něhož ministerstvo v rozhodnutí uvede, zda se na cizince vztahuje překážka vycestování (§ 91) jen v případě, bylo-li rozhodnuto o neudělení nebo odnětí azylu. V posuzované věci však bylo žalovaným rozhodnuto tak, že žádost o udělení azylu byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 zákona o azylu a nejednalo se tudíž o rozhodnutí o neudělení nebo odnětí azylu.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Stěžovatel podal současně s kasační stížností návrh, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek podle ustanovení § 107 s. ř. s. Nejvyšší správní soud o návrhu nerozhodl, neboť se jedná o věc, která byla vyřízena v souladu s ustanovením § 56 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. přednostně.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl soud podle ustanovení § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť neúspěšnému žalobci náhrada nákladů řízení nepřísluší.

a žalovanému v souvislosti s řízením o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec jeho úřední činnosti nevznikly.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. února 2006

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu